

Förslag på regelförbättringar att hanteras av Förenklingsrådet

Det finns ett stort behov av att förenkla och förändra regelverken för företag i syfte att minska byråkratin och frigöra resurser och tid. Företagens totala regelkostnader uppgår idag enligt Tillväxtverket till hisnande 379 miljarder kr. Företagen själva upplever den samlade regelbördan som ett stort tillväxthinder och har sett en ökning av regelbördan under ett flertal år. Denna utveckling utgör ett hot mot svenskt företagande och konkurrenskraft.

Näringslivets Regelnämnd (NNR), det samlade näringslivets företrädare i regelförbättringsfrågor, har i samråd med sina medlemmar tagit fram och prioriterat 18 regelförbättringsförslag som vi vill att Förenklingsrådet skyndsamt överväger och tar sig an. Dessa förslag omfattar områdena skatt (inkl. redovisning och revision), miljö och myndighetsutövning.

Förslagen listas nedan genom en kort rubrik åtföljt av om förslaget processats eller utretts i någon del. I bilagan finns en betydligt längre och mer utvecklad beskrivning av varje enskilt förslag där även förslagets effekter anges. Förslagen åtföljs också i denna del av en eller flera kontaktpersoner hos de av NNRs medlemmar som skrivit fram dem.

NNR ser fram emot en återkoppling från och återkommande dialog med Förenklingsrådet gällande hanteringen av förslagen.

Vänliga hälsningar

Andrea Femrell, VD
Näringslivets Regelnämnd

Regelförbättringsförslag

Skatteområdet (inkl. redovisning och revision)

1 Förenkla skattereglerna för enskilda näringsidkare

Förslaget avser företagssparande, räntefördelning samt behandling av skatteskulder.

Förslagen har utretts och beskrivits i betänkandet ”Enklare skatteregler för enskilda näringsidkare” (SOU 2020:50). Betänkandet har även remitterats.

Lagrådsremiss lämnades 15 juni 2024. I LR går man näringslivet till möte på vissa punkter- Beloppsgränsen för positiv räntefördelning slopas och att beloppsgränsen för negativ räntefördelning höjs från ett negativt kapitalunderlag på 50 000 kronor till 500 000 kronor. Förslagen innebär också höjningar av vissa beloppsgränser vid beskattningen av enskilda näringsidkare som upprättat förenklat årsbokslut.

Om LR blir prop (dvs tas med i BP 2025 troligtvis, ej separat prop) avgörs av det ekonomiska läget.

Så här skriver regeringen vid överlämnandet av LR:

”Inför budgetpropositionen för 2025 har Finansdepartementet remitterat ett antal skatteförslag i syfte att möjliggöra en samlad behandling av skatteförslag med budgeteffekter. En del i beredningen av dessa förslag innefattar granskning av Lagrådet. Regeringen har i dag beslutat att lämna denna lagrådsremiss till Lagrådet. Om förslaget kommer att presenteras i budgetpropositionen för 2025, och i vilken omfattning och med vilken dimensionering, blir beroende av det ekonomiska läget, reformutrymmet och finansieringsbehovet samt de överläggningar som förs i det slutliga arbetet med budgetpropositionen.”

2 Förenkla Entreprenörsskatten/3:12-reglerna

Förslaget avser bl a förenklingsregeln (golv/tak), löneunderlag, slopande av systemet med duala kapitalinkomstskattesatser samt att inskränka närståendekretsen.

Utredning presenterad och utskickad på remiss- SOU 2024:36- Förenkla och förbättra. Sista svarsdatum 18 oktober. Utredningen förslår höjning av förenklingsregeln och inskränker närståendekretsen. Gällande duala kapitalinkomstskattesatser och löneunderlag lämnas inget förslag.

3 Kortad karens- och trädatid vid ägarskifte i fåmansföretag

Förslaget innebär en förkortad träda- och karensperiod från fem till ett eller två år.

Utredning presenterad och utskickad på remiss- SOU 2024:36- Förenkla och förbättra. Sista svarsdatum 18 oktober. Utredningen förslår en sänkning av karenstiden med ett år (till 4 år).

4 Modernisera den frivilliga lokalhyresmomsen genom att ta bort omoderna krav

Förslaget innebär bl a slopad skattskyldighet för vissa delar, slopade krav på ytor, stadigvarande uthyrning, tredjehandsuthyrning, jämningsregler, stadigvarande bostad, förskottsregel och frivillig skattskyldighet.

En utförlig hemställan med förslag på författningsändringar finns från Svenskt Näringsliv (se hänvisning till hemställan i beskrivningen av förslaget i bilagan).

Skatteverket har utrett och förordar motsvarande förslag i dess PM från 2022-04-04 (Dnr 8-1604837).

Konsultföretaget Trinovo presenterade 2023-06-19 en förstudie av moms lagstiftningen med fokus på blandad verksamhet där företagen hanterar transaktioner som både är momspliktiga och undantagna, samt transaktioner som påverkar avdragsrätten. Den årliga kostnaden för företagen uppskattas till 14 miljarder kr.

En utredning har tillsatts under våren 2024, Direktiv 2024:10, som innefattar förslagets problemställning/ska ta om hand förslaget med vissa begränsningar. Uppdraget ska redovisas senast den 30 januari 2026

5 Förenkla mervärdesskattereglerna avseende fastigheter

Förslaget innebär att kravet på momspliktig hyresgäst slopas liksom kravet på uttagsbeskattning vid förvaltning av egen fastighet.

Konsultföretaget Trinovo presenterade 2023-06-19 en förstudie av moms lagstiftningen med fokus på blandad verksamhet där företagen hanterar transaktioner som både är momspliktiga och undantagna, samt transaktioner som påverkar avdragsrätten. Den årliga kostnaden för företagen uppskattas till 14 miljarder kr.

En utredning (Dir. 2024:46) "Mervärdesskatt och fastigheter" är tillsatt och ska vara klar senast 30 januari 2026.

Utredningen ska se över frågor som delvis tillmötesgår förslaget (Möjlighet att utvidga frivillig moms vid uthyrning av lokaler för att underlätta för t ex ideella föreningar att finna en lokal. Vidare en anpassning av avdragsreglerna till EU-rätten pga dom från EU-domstolen- ett förslag är att lägga moms på försäljning av fastighet.

Utredningen får dock inte se över det strikta avdragsförbudet för stadigvarande bostad och den ska inte se på uttagsbeskattning vid förvaltning av egen fastighet.

6 Säkerställ avdragsrätten för importmoms, undanröj dagens oproportionerliga inläsningseffekt vid minsta fel eller misstag.

Förslaget innebär att en särskild punkt införs i mervärdeskattelagen där avdrag medges vid import för att undvika moms inläsningar.

En utförlig hemställan med förslag på författningsändringar lämnades in till regeringen av Svenskt Näringsliv 2023-06-20.

https://www.svensktnaringsliv.se/bilder_och_dokument/vc1nvy_hemstallan_atgarda-importmomsen-som-forsamrar-svensk-konkurrenskr_1201052.html/Hemst%25C3%25A4llan_%25C3%25A5tg%25C3%25A4rda+importmomen+som+f%25C3%25B6rs%25C3%25A4mrar+svensk+konkurrenskraft_230620.pdf

Svenskt Näringslivs hemställan är en uppdatering av den hemställan som organisationen hänvisar till i sin beskrivning av förslaget i bilagan.

Skatteverkets rättschef m.fl. har i en artikel i SvD 2021-02-16 uttalat att det delar den problembeskrivning som beskrivs i förslaget och att en lagändring krävs för att åtgärda problemet.

Konsultföretaget Trinovo presenterade 2023-06-19 en förstudie av moms­lagstiftningen med fokus på blandad verksamhet där företagen hanterar transaktioner som både är moms­pliktiga och undantagna, samt transaktioner som påverkar avdragsrätten. Den årliga kostnaden för företagen uppskattas till 14 miljarder kr.

Skatteverkets allmänna ombud har sökt förhandsbesked som rör importmoms
<https://www.skatterattsnamnden.se/publicerade-forhandsbesked/2024/2024-07-11-import>

7 Möjliggör momsmässig kostnadsdelning (den så kallade internmomsen)

Förslaget innebär att en korriger­ing av regeln i 3 kap. 23 a § i moms­lagen så att den blir användbar för momsmässig kostnadsdelning. En utförlig hemställan om lagändring föreslogs av Svenskt Näringsliv 2019-11-28 (se hänvisning till hemställan i beskrivningen av förslaget i bilagan).

Konsultföretaget Trinovo presenterade 2023-06-19 en förstudie av moms­lagstiftningen med fokus på blandad verksamhet där företagen hanterar transaktioner som både är moms­pliktiga och undantagna, samt transaktioner som påverkar avdragsrätten. Den årliga kostnaden för företagen uppskattas till 14 miljarder kr.

En ny moms­lag trädde ikraft 2023-07-01 där ändringar genomfördes, men såsom den nya lagen hittills tolkats av Skatteverket medges inte kostnadsdelning.

Ett relativt nyligt förhandsbesked finns från Skatterättsnämnden. (Tillämpningen i Sverige avviker från andra EU-länders) <https://www.skatterattsnamnden.se/publicerade-forhandsbesked/2024/2024-04-08-skatteplikt>

8 Harmonisera gränsvärdena för revisionsplikt i enlighet med EU-lagstiftningen

Förslaget innebär höjda gränsvärden för revisionsplikt till de högsta gränsvärden som gäller enligt EU-lagstiftningen.

Förslaget som sådant och dess effekter finns delvis utrett i betänkandet "Förenklingar för mikroföretag och modernisering av bokföringslagen" (SOU 2021:60). Vad gäller det närmare genomförandet av förslaget föreslås i betänkandet att det bäst kan utredas vidare inom Regeringskansliet genom dess former för beredningar. Betänkandet har även remitterats.

Betänkandet "Bolag och brott" (SOU 2023:34) remitterades den 15 september 2023. Betänkandet innehöll en beskrivning av argument för och emot att slopa undantaget för revisionsplikt för små företag. Vidare hade utredningen till uppdrag att föreslå hur en lagregel kunde utformas för det fall undantaget slopades. En lagrådsremiss presenterades 14 juni 2024. Lagrådsremissen innefattade inte något förslag om att slopa undantaget från revisionsplikten för små företag.

Miljöområdet

9 Ersätt kravet på bästa möjliga teknik med bästa tillgängliga teknik

Förslaget innebär ett ändrat krav i 2 kap 3 § i miljöbalken från att ställa krav på bästa möjliga teknik till bästa tillgängliga teknik.

Förslag som motsvarar denna förändring förväntas komma i den pågående utredningen om Förenklade och förkortade tillståndprocesser enligt Miljöbalken (Dir 2023:78) som i sitt direktiv har denna fråga.

10 Gör ändringstillstånd till regel vid ändring av befintlig verksamhet

Förslaget innebär att ändringstillstånd blir huvudregel i miljölagstiftningen och att det endast är ändringen och den tillkommande miljöpåverkan som ska prövas

Förslaget har utretts i betänkandet "Om prövning och omprövning- en del av den gröna omställningen" (SOU 2022:23) där ändringsprövning föreslås bli huvudregel.

Förslaget kan även fångas upp i den pågående utredningen om Förenklade och förkortade tillståndprocesser enligt Miljöbalken (Dir 2023:78) som har att utreda om det finns behov att göra lättnader för att det ska vara enklare att ändra en verksamhet.

En lagrådsremiss presenterades 2 maj följt av Prop. 2023/2024:152 "Steg på vägen mot en mer effektiv miljöprövning" den 28 maj. I denna föreslås att ändringstillstånd blir huvudregel. Denna regel kommer dock inte att få någon effekt eftersom det generella undantaget från huvudregeln utgår ifrån en lämplighetsprövning av myndigheterna, som redan med nuvarande lydelse i princip aldrig ansett detta vara lämpligt.

I lagrådsremissen föreslås vidare att tidsbegränsade tillstånd ska kunna förlängas.

11 Anmälan istället för tillstånd vid mindre ändringar

Förslaget innebär en ändring i miljöprövningsförordningen så att ändringstillstånd endast krävs om ändringen är väsentlig eller innebär en olägenhet av betydelse för människors hälsa eller miljö.

Förslaget har utretts i betänkandet "Om prövning och omprövning- en del av den gröna omställningen" (SOU 2022:23) som föreslår en tydligare gräns mellan tillstånds- och ändringsplikt, liksom ett golv för anmälan av tillståndsplikt.

Förslaget kan även fångas upp i den pågående utredningen om Förenklade och förkortade tillståndprocesser enligt Miljöbalken (Dir 2023:78) som har att utreda om det finns behov att göra lättnader för att det ska vara enklare att ändra en verksamhet och att utreda om tillståndsprövningen enligt miljöbalken bör delas upp på annat sätt än idag. Vidare genomföra en bred och allsidig genomlysning av gränsdragningen mellan tillstånd och anmälan samt mellan anmälan och verksamheter som varken kräver tillstånd eller anmälan.

12 Tidplan och tidsgränser i domstol

Förslaget innebär att införa krav på att prövningsmyndigheten omedelbart ska upprätta en tidplan för målets och ärendets handläggning om någon av parterna begär det.

Lagrådsremiss presenterad 2 maj följt av Prop. 2023/2024:152 "Steg på vägen mot en mer effektiv miljöprövning" den 28 maj. Denna föreslår större möjlighet att avgöra tillståndsmål i domstol utan huvudförhandling. Tidsplaner för prövningar ska bli tydligare och användas oftare av prövningsmyndigheter.

Promemoria KN 2024/01391 "Snabbare processer enligt miljöbalken för att stärka det militära försvaret"- Tillfällig förordning (5 år) om snabbare handläggning av försvarets anmälningar enligt miljöbalken.

13 Myndigheterna och deras roll i tillståndsprocessen

Förslaget innebär att låta enbart en myndighet på respektive statlig, regional och kommunal nivå vara part i målet. Vidare tydliga myndighetsinstruktioner så att en myndighet endast får föra talan för att tillvarata de intressen som respektive myndighet är skyldig att bevaka enligt sin myndighetsinstruktion.

Förslaget har delvis utretts i betänkandet "Vägar till effektivare miljöarbete" (SOU 2015:43) där det föreslogs att partsrollen och överklaganderätten för myndigheter skulle avskaffas.

Förslaget förväntas fångas upp i den pågående utredningen om Förenklade och förkortade tillståndsprocesser enligt Miljöbalken (Dir 2023:78) som har att se över och utreda i vilken utsträckning myndigheter bör delta som parter eller remissmyndigheter i tillståndsprövningen och om de bör samordna sitt arbete. Vidare utreda om enbart en enda statlig myndighet ska kunna vara part i tillståndsprocessen enligt miljöbalken och om det ska krävas att en myndighet ska ha deltagit i samrådet för att senare kunna överklaga.

14 Inför i miljöbalken en möjlighet till avvägning mot samhällsnyttan vid bostadsbyggnation och statsutveckling

Förslaget innebär att det införs en möjlighet i miljöbalken att avväga samhällsnytta gentemot miljöpåverkan och att kravet är att nyttan ska överstiga kostnaden.

Förslaget finns även beskrivet i initiativet Bygg i Tid

https://www.initiativetbyggitid.se/files/ugd/f0837f_6b1a6912926d47a9a0bfa151a350c392.pdf

15 Verksamhetsutövare som producerar avfall i sin verksamhet ska inte anses syssla med avfallshantering

Förslaget innebär att det i avfallsförordningen ändras så att det framgår att verksamhetsutövare som producerar avfall i sin verksamhet inte ska anses syssla med avfallshantering.

Myndighetsutövning

16 Effektiv och kvalitetssäkrad ärendehantering (för centrala förvaltningsmyndigheter, länsstyrelser och kommuner)

Förslaget innebär bl a tidskrav och tidsplaner på ärendehantering för tillstånd, utveckling av effektivitets- och kvalitetsparametrar samt service hos centrala förvaltningsmyndigheter, länsstyrelser och kommuner

Gällande ett genomförande på kommunal nivå så kan det fångas upp enligt det som föreslås i betänkandet "Förenklningar för mikroföretag och modernisering av bokföringslagen" (SOU 2021:60). Betänkandet föreslår att regeringen ska tillsätta en utredning om hur kommunallagen kan uppdateras och moderniseras så att det förtydligas hur kommunerna ska arbeta med genomförandet av målen för förenklingspolitiken, samt arbeta med tillämpning av service- och rådgivningsskyldigheten enligt förvaltningslagens 5-11 §§. Betänkandet har även remitterats.

Centrala förvaltningsmyndigheter samt länsstyrelserna har i regleringsbrevet för år 2024 samt i tilläggsuppdrag under år 2024 givit förenklingsuppdrag och återrapporteringskrav när det gäller att ta fram förenklingsåtgärder och identifiera möjliga förenklingar i överliggande lagstiftning. Vissa myndigheter har också fått uppdrag att arbeta med handläggningstider och service med Tillväxtverket som samordnande myndighet.

17 Förbättra den kommunala regeltillämpningens påverkan på konkurrens på lika villkor, rättssäkerheten och på det politiska ansvarstagandet

Förslaget innebär att utreda ojämlikheten i den kommunala regeltillämpningen av de lagar och förordningar inom vilka kommunerna utför tillsyn gentemot företagen.

Förslaget kan fångas upp enligt det som föreslås i betänkandet "Förenklingar för mikroföretag och modernisering av bokföringslagen" (SOU 2021:60). Betänkandet föreslår att regeringen ska tillsätta en utredning om hur kommunallagen kan uppdateras och moderniseras så att det förtydligas hur kommunerna ska arbeta med genomförandet av målen för förenklingspolitiken, samt arbeta med tillämpning av service- och rådgivningsskyldigheten enligt förvaltningslagens 5-11 §§. Betänkandet har även remitterats.

18 Förenkla administration av tillstånd och tillsyn

Förslaget innebär att kommunerna i sin regeltillämpning inför de principer som Rättviksmodellen arbetar efter. Modellens ambition är att skapa en hållbar samhällsutveckling där hänsyn tas både till småföretagares vardag och till behovet av att kontrollera och säkerställa att verksamheterna drivs och fungerar som de ska.

Förslaget kan fångas upp enligt det som föreslås i betänkandet "Förenklingar för mikroföretag och modernisering av bokföringslagen" (SOU 2021:60). Betänkandet föreslår att regeringen ska tillsätta en utredning om hur kommunallagen kan uppdateras och moderniseras så att det förtydligas hur kommunerna ska arbeta med genomförandet av målen för förenklingspolitiken, samt arbeta med tillämpning av service- och rådgivningsskyldigheten enligt förvaltningslagens 5-11 §§. Betänkandet har även remitterats.

Bilaga

Utvecklad beskrivning av varje regelförbättringsförslag

1. Förenkla skattereglerna för enskilda näringsidkare

Regelverk: Inkomstskattelagen (1999:1229)

Mottagare: Finansdepartementet

Påverkan på företag idag

Att deklarerera en enskild firma ställer krav och ofta måste särskild expertis anlitas, en redovisningskonsult eller en revisor. Regelverket måste förenklas för att förbättra möjligheterna för företag att göra rätt.

Åtgärdsförslag

Genomför valda delar i betänkandet Enklare skatteregler för enskilda näringsidkare (SOU 2020:50). Det måste bli mindre komplicerat att starta och bedriva enskild näringsverksamhet och det måste bli enklare för den enskilda näringsidkaren att göra rätt och undvika oavsiktliga fel. Följande förslag bör genomföras:

- Ändrad ordning på företagssparande och räntefördelning.
- Slopad negativ räntefördelning och slopad särskild post.
- Räntefördelning baserad på nettotillgångarna vid utgången av beskattningsåret.
- Enhetlig behandling av skatteskulder i kapitalunderlaget.
- Slopad tillämpningsgräns för positiv räntefördelning.

Fastighetsägarna hänvisar vidare till remissvar från NSD (Näringslivets Skattedelegation).

Bedömning av åtgärdsförslagets effekter för företagen

Enligt uppskattningar i betänkandet SOU 2020:50 skulle ungefär 925 000 individer beröras av förslagen. Av dessa företag är en mycket stor del mycket små fastighetsägare. Förslagen skulle leda till minskad administrativ börda, exempelvis när det gäller förslaget att förenkla beräkningarna av de olika kapitalunderlagen, inklusive slopandet av vissa beräkningar.

Kontaktuppgifter

Fastighetsägarna, Ulrika Hansson
070-550 15 34, ulrika.hansson@fastighetsagarna.se

Småföretagarnas Riksförbund, Caroline Szyber
070-818 14 21, caroline.szyber@smaforetagarna.se

2. Förenkla Entreprenörsskatten/3:12-reglerna

Regelverk: Inkomstskattelagen

Mottagare: Finansdepartementet

Påverkan på företag idag

De s.k. 3:12-reglerna (entreprenörsskatten) kännetecknas av komplexitet som för många företagare förutsätter anlitan­de av rådgivare för att såväl förstå som tillämpa regelverket. Företagarnas kostnader för detta är betydande, varför möjligheter att förbättra regelverket behöver tas till vara.

Åtgärdsförslag

Genom att förbättra förenklingsregeln (höja taket och införa ett golv), förbättra/förenkla möj­ligheterna att utnyttja löneunderlag (från indirekt ägda företag och för delägare med mindre än fyra procents ägande), slopa systemet med duala kapitalinkomstskattesatser inom 3:12, så att 20 procents skatt blir generell, och inskränka den s.k. närstående­kretsen kan kostnaderna för företaga­rna påtagligt begränsas.

Dessa förslag, samt ett antal ytterligare förenklings-/förbättringsförslag finns mer utförligt redovi­sade i rapporten Förbättra entreprenörsskatten¹.

Bedömning av åtgärdsförslagets effekter för företagen

Förenklingar skulle underlätta för Sveriges närmare 450 000 företag och deras nästan 474 000 delägare.

Genom föreslagna förenklingar skulle fåmansföretagen bl.a. ges bättre förutsättningar att utveckla sina verksamheter och ges bättre förutsättningar att nyanställa eller behålla personal. Det senare inte minst genom ökade möjligheter att använda sig av s.k. kvalificerade personaloptioner.

I ovan nämnda rapport återfinns statistik som visar på effekter som kan uppnås vid förbättringar av entreprenörsskatten/3:12-reglerna.

Kontaktuppgifter

Svenskt Näringsliv, Skatteavdelningen, Richard Hellenius

08-55 34 30 14, richard.hellenius@svensktnaringsliv.se

¹ https://www.svensktnaringsliv.se/bilder_och_dokument/rapporter/hjfkcr_forbatta-entreprenorsskattenp-df_1170608.html/Fo%25CC%2588rba%25CC%2588ttra+entrepreno%25CC%2588rsskatten.pdf

3. Kortad karens- och trädatid vid ägarskifte i fåmansföretag

Regelverk: Inkomstskattelagen (1999:1229) 57 kap.

Mottagare: Finansdepartementet

Påverkan på företag idag

Enligt nuvarande regler vid ägarskifte i fåmansföretag måste, för att skattesatsen ska bli 25 procent vid försäljning i stället för ordinarie tjänstebeskattnings, säljaren/företagsledaren inte ha varit verksam i betydande omfattning i företaget under föregående fem år innan överlåtelsen. Detta kommer av inkomstskattelagen 57 kap. 4 § och rättspraxis, bl.a. de så kallade träda-domarna från Regeringsrätten år 2010.

Dessa regler om karens och träda är negativa både för företaget i fråga och uteblivna potentiella investeringar. Att företagsledaren inte kan delta aktivt i verksamheten gör överlåtelserna svårare. Tolkningen av vad som utgör "verksam i betydande omfattning" öppnar för påtaglig rättsosäkerhet, i synnerhet när kravet gäller så lång tid som fem år.

Åtgärdsförslag

Karenskravet för företagsledaren är direkt kontraproduktivt genom att förhindra att kompetensen kommer till användning. Trädakravet för kapitalet hämmar investeringsmöjligheter. Femårsperioden bör förkortas, till ett eller två år.

Bedömning av åtgärdsförslagets effekter för företagen

År 2019 fanns det drygt 470 000 delägare av fåmansföretag, enligt SCB:s databas FRIDA. Antalet fåmansföretag är uppskattningsvis mellan 250 000 och 300 000. I SOU 2016:75 gjordes en prognos att det år 2019 skulle göras knappt 250 ägarskiften genom trädabolag.

Kontaktuppgifter

Företagarna, Patrick Krassén

08-406 17 17, patrick.krassen@foretagarna.se

4. Modernisera den frivilliga lokalhyresmomsen genom att ta bort omoderna krav

Regelverk: Mervärdesskattelag (1994:200), 9 kap

Mottagare: Finansdepartementet

Påverkan på företag idag

Frivillig skattskyldighet för uthyrning av verksamhetslokaler infördes år 1979. För många fastighetsägare och hyresvärdar är frivillig hyresmoms en förutsättning då moms på hyran medför momsavdrag på inköp vid byggnation, drift, underhåll och investeringar. Den som inte kan tillämpa frivillig hyresmoms får inte göra momsavdrag utan inköp blir 25 procent dyrare. Om lokal omfattas av momsplikt och övergår till momsfri uthyrning uppkommer retroaktiva momskostnader. Investeringar (t.ex. byggnation, ombyggnad) tio år tillbaka i tiden ska då återföras i delar. För att kunna omfattas av reglerna krävs bl.a. en momspliktig hyresgäst, långa hyreskontrakt på heltid, att viss bestämd yta hyrs ut och att uthyrningen inte avser lokal som har karaktär av "stadigvarande bostad" med flera omoderna krav. Denna utformning får negativa effekter för föreningsliv och näringsliv där t.ex. idrottsföreningar, förskolor, skolor, vård- och omsorgs-verksamhet i privat regi utestängs från lokaler. Reglerna motarbetar även åtgärder i utanförskapsområden, hämmar lokaldelning, flexibla butikslösningar och miljöinvesteringar. Reglerna avseende lokalhyresmomsen hindrar ett effektivt lokalutnyttjande, hållbar tillväxt och samhällsutveckling. Lokalutnyttjandet ligger idag på 10 - 40 procent (dygnets alla timmar, veckans alla dagar) vilket i sig medför en mångmiljardkostnad när lokaler står tomma. Dagens regler är inte heller förenliga med momsens grundläggande syften och ändamål utan medför samhälls- och företagsekonomisk ineffektivitet, minskar sysselsättning och produktion samt är oförenliga med EU-rättens krav på neutralitet då de är uppenbart konkurrensnedvidande. Reglerna är dessutom mycket komplexa vilket belastar ett stort antal experter på Skatteverket, domstolar, konsulter, företag och organisationer. Vad gäller de problem och den komplexitet som uppstår kring hyresmomsen, bär svensk lagstiftare ansvaret och Sverige är inte beroende av EU för att genomföra förenklingar och förbättringar.

Åtgärdsförslag

I insänd hemställan¹ föreslås att omoderna krav tas bort och att avtalet mellan parterna blir avgörande. Målet är enkla, neutrala och samhällsekonomiskt effektiva regler som stödjer det svenska näringslivet. Förslaget är utformat med utgångspunkt från momsens syfte och ändamål.

Bedömning av åtgärdsförslagens effekter för företagen

Förslaget innebär en basbreddning då fler uthyrningar kan omfattas av frivillig hyresmoms, en minskad regelbörda för näringslivet och Skatteverket och färre kostsamma skatteprocesser i domstolar. Möjligheten att hitta en relevant lokal ökar för alla aktörer oavsett momsstatus. Ett ökat nyttjande av befintliga lokaler och lokaldelning möjliggörs. Affärsrisker och likviditets-belastning kan minska och finansieringen vid byggnationer underlättas.

Kontaktuppgifter

Svenskt Näringsliv, Skatteavdelningen, Anna Sandberg Nilsson
070-255 48 14, anna.sandberg.nilsson@svensktnaringsliv.se

Fastighetsägarna, Ulrika Hansson, 070-550 15 34, ulrika.hansson@fastighetsagarna.se

1 https://www.svensktnaringsliv.se/material/skrivelser/modernisera-hyresmomsen-for-verksamhetslokaler_1141120.html

5. Förenkla mervärdesskattereglerna avseende fastigheter

Regelverk: Mervärdesskattelagen (1994:200), nedan ML

Mottagare: Finansdepartementet, Skatteverket

Påverkan på företag idag

Omsättning av och uthyrning av fastighet är befriat från mervärdesskatt. Det innebär att ingående mervärdesskatt på inköp för underhåll, reparationer, om-, ny-, och tillbyggnad inte är avdragsgill.

En fastighetsägare kan dock frivilligt bli skattskyldig vid uthyrning av lokaler, men endast på villkor att den som hyr bedriver skattepliktig verksamhet eller är staten eller en kommun. Genom den begränsade möjligheten till skattskyldighet kommer många fastighetsägare att bedriva blandad verksamhet momsmässigt, d.v.s. endast en del av omsättningen är skattepliktig och medför avdragsrätt. Det skapar stor administrativ börda att bedöma hur stor del av momsens på inköp som är avdragsgill. Därutöver blir hyresmarknaden ineffektiv då momsbefriad verksamhet inte får tillträde till lokaler eftersom fastighetsägaren då inte kan dra momsens eller, vid byte av hyresgäst, kan tvingas justera tidigare avdragen moms på investeringar i lokalen (s.k. jämkningsskyldighet).

Av konkurrensskäl finns regler om att fastighetsägare måste uttagsbeskatta sig med moms när man förvaltar sin egen fastighet och avdragsrätt saknas, t.ex. en bostadsfastighet. Särskilda regler om uttagsbeskattning med moms skapar också stor administrativ börda med liten eller obefintlig effekt i skattesystemet.

Åtgärdsförslag

Slopa kravet på momspliktig hyresgäst och slopa uttagsbeskattning vid förvaltning m.m. av egen fastighet.

Bedömning av åtgärdsförslagets effekter för företagen

Förslaget skulle skapa stor förenkling vid tillämpningen av momsreglerna, bättre förutsebarhet av regelverket, och färre processer med Skatteverket och i domstol. Det skulle skapa större flexibilitet vid användningen av våra fastigheter, underlätta omvandling av befintliga lokaler till annan användning samt underlätta för föreningar och privata aktörer inom vård, skola och omsorg att finna lokaler.

Kontaktuppgifter

Fastighetsägarna, Ulrika Hansson

070-550 15 34, ulrika.hansson@fastighetsagarna.se

6. Säkerställ avdragsrätten för importmoms, undanröj dagens oproportionerliga inlåsnings effekt vid minsta fel eller misstag

Regelverk: Mervärdesskattelag (1994:200), 8 kap. 4 § första stycket p. 3

Mottagare: Finansdepartementet

Påverkan på företag idag

Den som importerar en vara är i regel skyldig att betala importmoms. Normalt anses varuägaren vara importör och kan, på samma sätt som vid inhemska transaktioner, dra av momsen. Vid minsta fel eller misstag i importhandlingen uppstår dock stora konkurrensnedvridande effekter. Avdragsrätten försvinner och varken transportören eller den verkliga varuägaren kan dra av momsen, oavsett om båda bedriver momspliktig verksamhet. Importen blir således 25 procent dyrare. Den svenska tillämpningen där avdrag nekades för importmoms vid bristande efterlevnad av tullagstiftningen, innebär en inlåsnings effekt av importmomsen. I andra EU-länder kan liknande brister läkas och inlåsnings av momsen uppkommer inte, vilket innebär att den svenska tillämpningen hämmar det svenska näringslivets konkurrenskraft.

Konsekvensen blir att ett misstag i tullhandlingen i Sverige i vissa fall kan äventyra ett företags existens eftersom det ofta rör sig om enorma belopp. Detta trots att grunden för momssystemet är att momsen inte ska vara en kostnad för företagen utan bäras av slutkonsumenten. Ofta handlar det dessutom om misstag och förbiseenden som företagen själva upplyser om. Sverige är ett litet exportberoende land där importproblem får stor effekt. Ökad internationell konkurrens och Brexit riskerar att öka problematiken. Även Skatteverket bekräftar problemet¹ och ser behov av en lagändring.

Åtgärdsförslag

Den aktuella inlåsnings effekten och systemfelet kan åtgärdas genom att införa en särskild punkt i den svenska mervärdesskattelagen, där avdrag medges i dessa situationer. Förslaget bedöms inte påverka statens momsintäkter, se vidare hemställan² om lagändring.

Bedömning av åtgärdsförslagens effekter för företagen

Det är orimligt att misstag i tullhandlingen, där det dessutom saknas risk för skattebortfall, leder till inlåsnings effekter och dubbelbeskattning. Det är angeläget att beskriva inlåsnings effekt åtgärdas så att konkurrenskraftiga villkor kan säkerställas för företagande och jobb i Sverige.

Avdragsrätt eller möjlighet till vidarefakturerings av importmomsen minskar risken för onödiga konkurser eller oförutsedda kostnader vid oavsiktliga eller mindre fel som uppkommer vid införtullning av varor. En förändring där avdragsrätt tillåts leder också till att momsregelverket i större utsträckning tillämpas i enlighet med sitt syfte och ändamål.

Kontaktuppgifter

Svenskt Näringsliv, Skatteavd., Robert Lönn, 0706-26 30 33, robert.lonn@svensknaringsliv.se

Anna Sandberg Nilsson, 0702-55 48 14, anna.sandberg.nilsson@svensknaringsliv.se

1 <https://www.svd.se/skatteverket-vi-ser-behov-av-lagandring>

2 https://www.svensknaringsliv.se/material/skrivelser/hemstallan-atgarda-inlasningseffekten-av-import-moms_1138734.html

7. Möjliggör momsmässig kostnadsdelning (den så kallade internmomsen)

Regelverk: Mervärdesskattelag (1994:200), 3 kap. 23 a §

Mottagare: Finansdepartementet

Påverkan på företag idag

Idag kan inte två eller flera föreningar dela på resurser genom kanslisamverkan utan att administrativa pålagor som momsregistrering och extra momskostnader uppkommer. Detta trots att en regel om momsmässig kostnadsdelning finns i EU:s momsdirektiv.

I dagsläget har aktörer inom den ideella sfären stora svårigheter att bygga upp ett kansli med all den kompetens som krävs för att följa gällande regelverk och utföra föreningens administration. Det handlar t.ex. om organisationer inom idrott, kyrka och studieförbund där verksamheten bedrivs över hela Sverige genom lokala föreningar, regioner och avdelningar. Oavsett om föreningen är liten eller stor är kraven desamma. För dessa organisationer är det nödvändigt med kanslisamverkan i olika omfattning. Motsvarande gäller även för t.ex. branschorganisationer, fackliga och kulturella föreningar.

När sådan samverkan sker och tjänster utförs mellan olika föreningar, förbund eller organisationer uppstår idag en momspiktig kanslitjänst som medför administrativa krav med momsregistrering m.m. och den påförda momsen är oftast inte avdragsgill hos mottagande förening utan kostnaden ökar med momsen på 25 procent. EU-regeln för kostnadsdelning är införd i 3 kap. 23 a § ML men dess utformning och tillämpning gör att den endast bedömts användbar i enstaka fall.

Åtgärdsförslag

Korrigera utformningen av regeln i 3 kap. 23 a § ML så den blir användbar för momsmässig kostnadsdelning. I Svenskt Näringslivs hemställan¹ om lagändring har förslag tagits fram med utgångspunkt från EU:s mervärdesskattedirektiv samt inspiration från dansk utformning av motsvarande regel.

Bedömning av åtgärdsförslagets effekter för företagen

Det svenska undantaget skulle, rätt utformat, kunna komplettera andra momsregler för att förenkla och förbättra för föreningar, organisationer och förbund. En utökad möjlighet till kostnadsdelning skulle möjliggöra förbättrad kanslisamverkan utan krav på momsregistrering och reducera kostnader då 25 procent ej avdragsgill moms inte uppkommer för vissa tjänster.

Kontaktuppgifter

Svenskt Näringsliv, Skatteavdelningen, Anna Sandberg Nilsson
0702-55 48 14, anna.sandberg.nilsson@svensktnaringsliv.se

1 https://www.svensktnaringsliv.se/material/skrivelser/mojliggor-momsmassig-kostnadsdelning-intern-moms_1138726.html

8. Harmonisera gränsvärdena för revisionsplikt i enlighet med EU-lagstiftningen

Regelverk: Aktiebolagslag (2005:551)

Mottagare: Justitiedepartementet

Påverkan på företag idag

Sveriges låga gränser för när ett företag måste anlita en revisor gör att svenska företag får högre påtvingade kostnader och en tyngre regelbörda än företag i andra EU-länder. Svenska företag omfattas av revisionsplikt om de uppfyller fler än ett av följande villkor:

- Medelantalet anställda har under de två senaste räkenskapsåren uppgått till mer än tre.
- Balansomslutningen har de två senaste räkenskapsåren uppgått till mer än 1,5 mkr.
- Nettoomsättningen har de två senaste räkenskapsåren uppgått till mer än 3 mkr.

Sverige är vid sidan av Finland och Malta det land i EU som har lägst gränser för revisionsplikt. En stor del av EU-länderna, t.ex. Nederländerna, Tyskland och Frankrike, tillämpar de högsta möjliga gränsvärdena, dvs. åtta miljoner euro i nettoomsättning, fyra miljoner euro i balansomslutning och 50 anställda.

Åtgärdsförslag

Höj gränsvärdena för revisionsplikt till de högsta gränsvärden som gäller enligt EU-lagstiftningen.

Bedömning av åtgärdsförslagets effekter för företagen

Det huvudsakliga syftet med revision är att fungera som en kontrollfunktion när ägandet av ett företag är skilt från förvaltningen. De internationella revisionsstandarder som tillämpas i Sverige är konstruerade för detta ändamål. I mindre företag när ägare och företagsledare ofta är samma person (eller personer) finns det inte alltid tillräckliga motiv för att anlita en revisor och då är det rimligt att det är frivilligt. Mindre företag bör därför utefter de egna förutsättningarna själva få bedöma sitt behov av revision.

Åtgärdsförslaget skulle sänka företagens kostnader och innebär en tidsbesparing och en regel-förenkling. Konkurrenskraften för svenska företag skulle stärkas och mindre företag ges större möjligheter att växa. Om undantaget från revisionsplikt sätts till EU:s maximala gränsvärden kan kostnaderna minska väsentligt för företagen, med upp till en miljard kr per år.

Kontaktuppgifter

Svenskt Näringsliv, Skatteavdelningen, Sofia Bildstein Hagberg
08-553 431 88, sofia.bildstein-hagberg@svensktnaringsliv.se

Småföretagarnas Riksförbund, Caroline Szyber
070-818 14 21, caroline.szyber@smaforetagarna.se

9. Ersätt kravet på bästa möjliga med bästa tillgängliga teknik

Regelverk: Miljöbalken 2 kap, 3 §

Mottagare: Klimat- och näringslivsdepartementet

Påverkan på företag idag

I miljöbalken används begreppet bästa möjliga teknik medan EU:s regelverk talar om bästa tillgängliga teknik. Skillnaden kan tyckas liten men idag förekommer det inte sällan att det uppstår omfattande skriftväxling i miljöprocesserna kring relationen mellan de två begreppen. Detta trots att de flesta verksamheter som har någon miljöpåverkan av betydelse omfattas av EU:s regler om bästa tillgängliga teknik. Reglerna leder till att de verksamheter som presterar bäst straffas med skärpta villkor och därmed ökade kostnader trots att marginalnyttan är obefintlig. På så sätt skapas ett negativt incitament för framgångsrika verksamheter att fortsätta utvecklas.

Åtgärdsförslag

Ändra i miljöbalkens kapitel 2 paragraf 3 från formuleringen "bästa möjliga teknik" till "bästa tillgängliga teknik".

"Alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd ska utföra de skyddsåtgärder, iakttä de begränsningar och vidta de försiktighetsmått i övrigt som behövs för att förebygga, hindra eller motverka att verksamheten eller åtgärden medför skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön. I samma syfte ska bästa tillgängliga teknik användas vid yrkesmässig verksamhet."

För en mer fördjupad beskrivning av åtgärdsförslaget se Svenskt Näringslivs rapport "En miljöprovning för omställning och nya möjligheter"¹.

Bedömning av åtgärdsförslagets effekter för företagen

Svenskt Näringsliv genomförde år 2021 en enkät² med 985 responderande företag om effekter av byråkrati och oförutsägbarhet i miljötillståndsprocesserna. Vartannat påverkat företag rapporterar i enkätundersökningen att miljöregelverket har lett till att tilltänkta investeringar antingen inte blev av eller förlagts utomlands.

Företagen i enkäten, som påverkats negativt av dagens regelverk, uppger en kostnad motsvarande 10 procent av sin omsättning till följd av förseningar eller kostnadsökningar. Om enkätsvaren är representativa för all tillståndspliktig verksamhet uppskattas den totala samhällsekonomiska effekten av dagens ineffektiva miljöregelverk uppgå till 50 miljarder kr.

Kontaktuppgifter

Svenskt Näringsliv, Nicklas Skår

08-553 430 40, nicklas.skar@svensktnaringsliv.se

1 https://www.svensktnaringsliv.se/bilder_och_dokument/rapporter/46qjyf_rapport_en_miljoprovning_webbpdf_1178698.html/Rapport_En_miljoprovning_webb.pdf

2 https://www.svensktnaringsliv.se/bilder_och_dokument/rapporter/2iawjj_50-miljarder-och-foretag-som-forsvannpdf_1177365.html/50+miljarder+och+f%25C3%25B6retag+som+f%25C3%25B6rsvann.pdf

10. Gör ändringstillstånd till regel vid ändring av befintlig verksamhet

Regelverk: Miljöbalken 16 kap 2 §

Mottagare: Klimat- och näringslivsdepartementet

Påverkan på företag idag

Idag finns det en möjlighet att vid ändring av till exempel en industriell verksamhet, få enbart ändringen prövad. Huvudregeln är dock alltså att hela verksamheten ska provas. Det är en ineffektiv ordning som inte ger någon eller på sin höjd en begränsad miljönytta. Det är i allmänhet inte rimligt att ställa ytterligare krav på de delar av verksamheten som inte kommer att ändras till följd av verksamhetsutövarens investeringsplaner. Effekten av den nuvarande regeln blir till exempel att verksamhetsutövare avvaktar att genomföra åtgärder till dess att man ändå måste ompröva hela verksamheten eller att åtgärder försenas för att ett ändringstillstånd inte godtas.

Åtgärdsförslag

För att öka förutsebarheten och möjligheten att genomföra snabba omställningar krävs det att ändringstillstånd blir huvudregel i lagstiftningen. Principen ska vara att det endast är ändringen och den tillkommande miljöpåverkan som ska provas. En sådan ordning skulle stämma överens med EU:s industriutsläppsdirektiv.

För en mer fördjupad beskrivning av åtgärdsförslaget se Svenskt Näringslivs rapport "En miljöprovning för omställning och nya möjligheter"¹.

Bedömning av åtgärdsförslagens effekter för företagen

Svenskt Näringsliv genomförde år 2021 en enkät² med 985 responderande företag om effekter av byråkrati och oförutsägbarhet i miljöstillståndsprocesserna. Vartannat påverkat företag rapporterar i enkätundersökningen att miljöregelverket har lett till att tilltänkta investeringar antingen inte blev av eller förlagts utomlands.

Företagen i enkäten, som påverkats negativt av dagens regelverk, uppger en kostnad motsvarande 10 procent av sin omsättning till följd av förseningar eller kostnadsökningar. Om enkätsvaren är representativa för all tillståndspliktig verksamhet uppskattas den totala samhällsekonomiska effekten av dagens ineffektiva miljöregelverk uppgå till 50 miljarder kr.

Kontaktuppgifter

Svenskt Näringsliv, Nicklas Skår

08-553 430 40, nicklas.skar@svensktnaringsliv.se

1 https://www.svensktnaringsliv.se/bilder_och_dokument/rapporter/46qjyf_rapport_en_miljoprovning_webb-pdf_1178698.html/Rapport_En_miljoprovning_webb.pdf

2 https://www.svensktnaringsliv.se/bilder_och_dokument/rapporter/2iawjj_50-miljarder-och-foretag-som-forsvannpdf_1177365.html/50+miljarder+och+f%25C3%25B6retag+som+f%25C3%25B6rsvann.pdf

11. Anmälan istället för tillstånd vid mindre ändringar

Regelverk: Miljöprövningsförordningen (2013:251) 1 kap 4 §

Mottagare: Klimat- och näringslivsdepartementet

Påverkan på företag idag

Enligt EU:s lagstiftning är endast väsentliga ändringar tillståndspliktiga, vilka definieras i en bilaga till det så kallade industriutsläppsdirektivet. Övriga ändringar kräver endast att den behöriga myndigheten underrättas. I Sverige har man dock valt att även göra ändringar med mycket liten eller ingen miljöpåverkan tillståndspliktiga. Här borde man alltså kunna följa EU:s regler och låta denna typ av mindre ändringar göras efter anmälan istället för att tillståndspröva dem. Detta borde även gälla justeringar av tillåten produktionsmängd, under samma förutsättningar.

Åtgärdsförslag

Ändra i miljöprövningsförordningen så att tillstånd för ändring i tillståndspliktig verksamhet endast krävs om ändringen är väsentlig och den i sig eller tillsammans med tidigare ändringar innebär att en olägenhet av betydelse för människors hälsa eller miljön kan uppkomma.

För en mer fördjupad beskrivning av åtgärdsförslaget se Svenskt Näringslivs rapport "En miljöprövning för omställning och nya möjligheter"¹.

Bedömning av åtgärdsförslagets effekter för företagen

Svenskt Näringsliv genomförde år 2021 en enkät² med 985 responderande företag om effekter av byråkrati och oförutsägbarhet i miljö tillståndsprocesserna. Vartannat påverkat företag rapporterar i enkätundersökningen att miljöregelverket har lett till att tilltänkta investeringar antingen inte blev av eller förlagts utomlands.

Företagen i enkäten, som påverkats negativt av dagens regelverk, uppger en kostnad motsvarande 10 procent av sin omsättning till följd av förseningar eller kostnadsökningar. Om enkätsvaren är representativa för all tillståndspliktig verksamhet uppskattas den totala samhällsekonomiska effekten av dagens ineffektiva miljöregelverk uppgå till 50 miljarder kr.

Kontaktuppgifter

Svenskt Näringsliv, Nicklas Skår

08-553 430 40, nicklas.skar@svensktnaringsliv.se

1 https://www.svensktnaringsliv.se/bilder_och_dokument/rapporter/46qjyf_rapport_en_miljoprovning_webb-pdf_1178698.html/Rapport_En_miljoprovning_webb.pdf

2 https://www.svensktnaringsliv.se/bilder_och_dokument/rapporter/2iawjj_50-miljarder-och-foretag-som-forsvannpdf_1177365.html/50+miljarder+och+f%25C3%25B6retag+som+f%25C3%25B6rsvann.pdf

12. Tidplan och tidsgränser i domstol

Regelverk: Miljöbalken 22 kap 2b § - ny regel

Mottagare: Klimat- och näringslivsdepartementet

Påverkan på företag idag

Det är en mycket stor variation i handläggningstider mellan olika domare. Det kan inte helt förklaras med att prövningarna är olika omfattande, utan det har även stor betydelse hur enskilda domare och miljöråd väljer att driva målen. Eftersom miljöbalken i princip ger obegränsade möjligheter att fördjupa sig i frågor oavsett betydelsen för miljön och verksamheten blir konsekvenserna för handläggningen påtaglig i enskilda fall.

Det anförs ibland att tillståndsansökningar är undermåliga, vilket kräver omfattande kompletteringar. I den mån det är ett problem bör detta kunna hanteras inom ramen för tidplanen och om det inte går att få fram tillräckliga kompletteringar för att kunna pröva målet inom rimlig tid bör det kunna avvisas. Detta kommer att sätta press på både sökanden och domstolen.

Mark- och miljööverdomstolen och vissa mark- och miljödomstolar redovisar ibland vid processens början en tidplan för handläggningen av målet. Tidplanerna har bidragit till att göra handläggningen mer förutsebar.

Åtgärdsförslag

En enkel åtgärd för att öka effektiviteten i processerna vore att införa ett krav på att prövningsmyndigheten omedelbart ska upprätta en tidplan för målets eller ärendets handläggning om någon av parterna begär det. Det bör också införas krav på att en part som vill avvika från tidsplanen måste ange skäl för detta.

För att komma förbi att målen drar ut på tiden krävs tidsgränser. Målsättningen borde vara att ett mål ska vara avgjort inom 12 månader från ingivandet och efter 18 månader ska det finnas en skyldighet för domstolen att lotta om målet, för det fall det inte finns särskilda skäl för att inte göra det. Sådant särskilt skäl kan vara att sökanden inte önskar att målet lottas om.

För en mer fördjupad beskrivning av åtgärdsförslaget se Svenskt Näringslivs rapport "En miljöprövning för omställning och nya möjligheter"¹.

Bedömning av åtgärdsförslagens effekter för företagen

Svenskt Näringsliv genomförde år 2021 en enkät² med 985 responderande företag om effekter av byråkrati och oförutsägbarhet i miljötillståndsprocesserna. Vartannat påverkat företag rapporterar i enkätundersökningen att miljöregelverket har lett till att tilltänkta investeringar antingen inte blev av eller förlagts utomlands.

1 https://www.svensktnaringsliv.se/bilder_och_dokument/rapporter/46qjyf_rapport_en_miljoprovning_webb-pdf_1178698.html/Rapport_En_miljoprovning_webb.pdf

2 https://www.svensktnaringsliv.se/bilder_och_dokument/rapporter/2iawjj_50-miljarder-och-foretag-som-forsvannpdf_1177365.html/50+miljarder+och+f%25C3%25B6retag+som+f%25C3%25B6rsvann.pdf

Företagen i enkäten, som påverkats negativt av dagens regelverk, uppger en kostnad motsvarande 10 procent av sin omsättning till följd av förseningar eller kostnadsökningar. Om enkätsvaren är representativa för all tillståndspliktig verksamhet uppskattas den totala samhällsekonomiska effekten av dagens ineffektiva miljöregelverk uppgå till 50 miljarder kr.

Kontaktuppgifter

Svenskt Näringsliv, Nicklas Skår

08-553 430 40, nicklas.skar@svensktnaringsliv.se

13. Myndigheterna och deras roll i tillståndsprocessen

Regelverk: Miljöbalken 16 kap 12 § och 22 kap 6 §

Mottagare: Klimat- och näringslivsdepartementet

Påverkan på företag idag

Något som ofta påtalas från såväl verksamhetsutövare som kommuner är att myndigheterna inte alltid respekterar domstolarnas tidsfrister utan inkommer med sina yttranden långt efter utsatt tid. Det förekommer även att myndigheter tar upp nya yrkanden och frågor sent i processen. Enskilda handläggare upplevs ibland vara ute efter att "stoppa" verksamheten snarare än att hjälpa domstolen göra en ordentlig bedömning. Det förekommer tyvärr också ganska ofta att myndigheter inte deltar i eller inte lämnar konkreta synpunkter under samrådsförfarandet, som föregår ansökan, för att sedan lämna en rad synpunkter när ansökan väl har lämnats in till prövningsmyndigheten. Detta leder till att processen tar längre tid.

Myndigheternas roll som parter i en tillståndsprövning och rätt att överklaga domar och beslut är också problematisk i förhållande till regeringsformens och förvaltningslagens krav på opartiskhet. Företagen upplever det som att myndigheterna över tid har tenderat att agera mer och mer som motparter, och därmed i mindre mån agerat som stöd för sökanden och domstolen eller bidragit till samförståndslösningar under prövningen. Med hänvisning till sökandens bevisbörda är det sökanden som ska stå för utredningen och sakunderlaget i målet. En handläggare på en myndighet har stora möjligheter att väsentligt försvåra, fördyra eller fördröja ett projekt som denne uppfattar som icke önskvärt. Vissa handläggare uppfattar också sin roll i prövningen som ett slags åklagare med uppgift att argumentera emot sökanden snarare än att bidra till målets sakliga och ändamålsenliga utredning.

En omständighet som ofta påtalas som negativ av såväl verksamhetsutövare som offentliga organ är den uppdelning i motstående parter som blivit följderna av miljöbalkens införande. Problemet förstärks av att myndigheterna har ett stort utrymme att utforma sin egen roll i prövningen, genom att de ska "tillvarata miljöintressen och andra allmänna intressen". Centrala statliga myndigheter väljer själva om de vill engagera sig och i så fall i vilka frågor. Enskilda handläggare har stort utrymme att själva välja vilka frågor de vill driva i processen. Det kan även leda till att en myndighet börjar fokusera på nya frågor om dess handläggare byts ut under processens gång. Eftersom merkostnaden är obefintlig för myndigheterna ställs ofta stora krav på utredningar, med hänvisning till miljöbalkens allmänna hänsynsregler och sökandens bevisbörda. Myndigheternas roll i miljöstillståndsprocessen borde vara att bidra med kunskap för domstolens bedömning, inte att föra talan mot olika projekt eller att försöka driva praxis i en viss riktning.

Åtgärdsförslag

I dagsläget kommer vanligen en mängd, ofta överlappande, yttranden in till domstolen från flera olika myndigheter, under hela miljöprövningsprocessen. Ett förslag är att låta enbart en myndighet på respektive statlig, regional och kommunal nivå vara part i målet. På statlig nivå skulle Naturvårdsverket med fördel kunna agera som samlande central statlig myndighet och inhämta övriga centrala myndigheters synpunkter vid behov.

Vidare, och särskilt om fler än en myndighet på varje nivå kan medverka, borde kvarvarande myndigheters instruktioner förtydligas vad avser respektive myndighets ansvarsområde och miljöbalken justeras så att det framgår att myndigheterna endast får föra talan för att tillvarata de intressen som respektive myndighet är skyldig att bevaka enligt sin myndighetsinstruktion.

För att garantera delaktighet under hela processen, så att underlaget kan beredas så effektivt som möjligt, bör myndigheter och andra endast ha rätt överklaga en dom eller ett beslut om de har gett synpunkter i den aktuella frågan under ärendets eller målets handläggning i första instans. Rätten för remissmyndigheter att anslutningsöverklaga bör tas bort. Myndigheternas rätt till ersättning för rättegångskostnader i vattenmål bör också tas bort.

För att strama upp den skriftliga handläggningen bör det tydliggöras att myndigheterna i god tid ska redovisa sina samlade synpunkter i ett yttrande till domstolen. Huvudförhandlingen bör sedan planeras utifrån myndigheternas synpunkter. I detta sammanhang bör också länsstyrelsens roll i förhållande till centrala myndigheter tydliggöras

I SOU 2015:43, Väger till ett effektivare miljöarbete, föreslog Miljömyndighetsutredningen att partsrollen och överklaganderätten för myndigheter skulle avskaffas. I utredningen underströks dock att myndigheterna fortfarande bör ha en roll i processerna men som expertmyndigheter och inte som parter. Detta är en bra lösning som skulle främja en ändamålsenlig tillståndsprövning. Eftersom myndigheterna fortfarande kommer att agera i prövningen som remissinstanser, bör det inte heller leda till att prövningarnas resultat blir sämre för miljön. Myndigheternas partsroll bör därför kunna avskaffas. Myndigheternas uppdrag behöver också förtydligas och det måste åligga myndigheterna att avväga eller i vart fall belysa de intressen myndigheten särskilt tillvaratar gentemot andra samhällsintressen.

För en mer fördjupad beskrivning av åtgärdsförslaget se Svenskt Näringslivs rapport "En miljöprövning för omställning och nya möjligheter"¹.

Bedömning av åtgärdsförslagets effekter för företagen

Svenskt Näringsliv genomförde år 2021 en enkät² med 985 responderande företag om effekter av byråkrati och oförutsägbarhet i miljötillståndsprocesserna. Vartannat påverkat företag rapporterar i enkätundersökningen att miljöregelverket har lett till att tilltänkta investeringar antingen inte blev av eller förlagts utomlands.

Företagen i enkäten, som påverkats negativt av dagens regelverk, uppger en kostnad motsvarande 10 procent av sin omsättning till följd av förseningar eller kostnadsökningar. Om enkätsvaren är representativa för all tillståndspliktig verksamhet uppskattas den totala samhällsekonomiska effekten av dagens ineffektiva miljöregelverk uppgå till 50 miljarder kr.

Kontaktuppgifter

Svenskt Näringsliv, Nicklas Skår
08-553 430 40, nicklas.skar@svensknaringsliv.se

1 https://www.svensknaringsliv.se/bilder_och_dokument/rapporter/46qjyf_rapport_en_miljoprovning_webb-pdf_1178698.html/Rapport_En_miljoprovning_webb.pdf

2 https://www.svensknaringsliv.se/bilder_och_dokument/rapporter/2iawjj_50-miljarder-och-foretag-som-forsvannpdf_1177365.html/50+miljarder+och+f%25C3%25B6retag+som+f%25C3%25B6rsvann.pdf

14. Inför i miljöbalken en möjlighet till avvägning mot samhällsnyttan vid bostadsbyggande och stadsutveckling

Regelverk: Miljöbalk (1998:808) 3 kap

Mottagare: Klimat- och näringslivsdepartementet
Landsbygds- och infrastrukturdepartementet

Påverkan på företag idag

Miljöbalkens tolkning och tillämpning har lett till allt längre och krångligare samhällsbyggnadsprocesser. Det som saknas i miljöbalken i dag och som framgått markant i de senaste årens domstolspraxis är att det inte finns tillräckligt tydliga regler för att avväga samhällsnyttan – i form av boende, arbetstillfällen, levande samhällen och sociala aspekter av ett projekt – mot dess miljöpåverkan.

När det kommer till beslut om markanvändning – till exempel upprättande av detaljplaner för bostadsbebyggelse och stadsutveckling - blir det regelmässigt fråga om prövning enligt båda plan- och bygglagen och miljöbalken. Här uppstår en problematik eftersom plan- och bygglagen karaktäriseras av intresseavvägningar, medan miljöbalken mer har karaktären av skyddslagstiftning. En del av problematiken kommer av att vissa av miljöbalkens skyddsregler ger små eller inga möjligheter att göra en avvägning mellan skyddsintresset och värdet av bostadsbyggandet och stadsutveckling. En effekt kan där bli att bostadsbyggande och stadsutveckling hindras, trots att skadan kan vara liten för det intresse som miljöbalken avser att tillgodose.

Åtgärdsförslag

- Inför tydligare krav på samhällsekonomisk analys vid miljöbalksprövningar av bostadsbyggande och stadsutveckling.
- För att förbättra beslutsunderlaget vid prövningar enligt miljöbalken föreslås en tydligare reglering som klargör att sådana prövningar i princip alltid ska grundas på en samhällsekonomisk analys. Analysen bör inkludera en balanserad bedömning av både negativa och positiva effekter för olika intressen, där dessa effekter tydligt preciseras och värderas. För att uppnå detta föreslås att miljöbalkens 1 eller 2 kapitel kompletteras med en uttrycklig bestämmelse om krav på samhällsekonomisk analys. En sådan förändring kan leda till bättre informerade beslut och en mer effektiv tillämpning av miljöbalken vid prövning av bostadsbyggnad och stadsutveckling.

Bedömning av åtgärdsförslagets effekter för företagen

Miljöbalkens prövningar fungerar vissa fall bristfälligt från ett samhällsekonomiskt perspektiv. Trots att en avsedd bebyggelse är noga övervägd i form av planering enligt plan- och bygglagen, leder miljöbalkens regelsystem i många fall till att byggandet hindras – trots att en mycket liten negativ effekt kan påvisas och utan möjlighet till en sammanvägd analys och beslut utifrån ett helhetsperspektiv, läggs ned eller på is. Samtliga Sveriges företag som bygger bostäder, lokaler och infrastruktur skulle gynnas av förslagen.

Kontaktuppgifter

Fastighetsägarna, Rikard Silverfur
08-613 57 20, rikard.silverfur@fastighetsagarna.se

15. Verksamhetsutövare som producerar avfall i sin verksamhet ska inte anses syssla med avfallshantering

Regelverk: Avfallsförordning (2020:614), 6 kap. 11 § (Avfallsregistret)
Förordning (2012:259) om miljöstraffavgifter, 11 kap. 8 b §
Mottagare: Klimat- och näringslivsdepartementet och Naturvårdsverket

Påverkan på företag idag

Det avfallsregister som Naturvårdsverket har skapat på Miljödepartementets initiativ är en feltolkning av EU:s avfallsdirektiv. Ingen annan medlemsstat kräver att alla verksamhetsutövare, oavsett inriktning ska registrera sitt farliga avfall i ett särskilt register varje gång denne lämnar in ett lysrör på en återvinningsstation. Vid utebliven registrering riskeras dessutom straffavgift. Miljödepartementet har feltolkat "behandlar avfall", trots att det tydligt står i ingressen till Avfallsdirektivet (skäl 15): "Verksamhetsutövare som producerar avfall i sin verksamhet bör inte anses syssla med avfallshantering". Avfallsregistret fyller ingen som helst miljöskyddande funktion, det ökar istället viljan att göra sig av med sitt farliga avfall på annat sätt.

Åtgärdsförslag

Ändra i avfallsförordningen så att det framgår att verksamhetsutövare som producerar avfall i sin verksamhet inte ska anses syssla med avfallshantering.

Bedömning av åtgärdsförslagets effekter för företagen

Samtliga företag i Sverige, en dryg miljon, skulle gynnas av förslaget.

Kontaktuppgifter

Lantbrukarnas Riksförbund, Helena Andreason
0720-83 82 20, helena.andreason@lrf.se

16. Effektiv och kvalitetssäkrad ärendehantering

Regelverk: Förvaltningslag (2017:900) samt myndighetsinstruktioner och interna rutiner

Mottagare: Länsstyrelser, kommuner, statliga verk, Finansdepartementet

Påverkan på företag idag

Ineffektiv, långdragen och i vissa fall undermålig ärendehantering hos myndigheter (tillstånd, stöd-ansökan m.m.) skapar osäkerhet hos företagen. Investeringar försenas och fördyras och riskerar att utebli helt.

Åtgärdsförslag

- Tidskrav på ärendehantering behöver tydliggöras hos myndigheter, exempelvis max 180 dagar för miljötillstånd.
- Effektivitets- och kvalitetsparametrar av typen direktgranskning för att snabbt kunna se om det saknas uppgifter i en ansökan behöver finnas, eller ett enklare samråd med den sökande vid oklarheter kan föras in.
- Kvaliteten på information och blanketter samt hur tillgänglig myndigheten är för att svara på specifika frågor behöver följas upp.
- Förvaltningslagens utgångspunkter för ärendehantering bör konkretiseras i myndigheternas verksamheter. Varje myndighet ska ha en generell tidsplan för ärenden inom dominerande ärendegrupper och vid avvikelser från tidsplanen ska det finnas en särskild möjlighet för sökande att påvisa skada, ekonomisk eller annan som härrör från försenade beslut.
- Myndigheter som företagen är tvungna att kontakta för att komma vidare i sitt företagande behöver fokusera på service till företagen, under hela ansökningsprocessen.

Bedömning av åtgärdsförslagets effekter för företagen

Åtgärderna skulle underlätta planeringen för företagen samt minska kostnader och osäkerhet.

På miljöområdet finns 110 000 tillsynsobjekt (anmälnings- och tillståndspliktiga) i tillsynsmyndigheternas register och företag kopplade till dessa tillsynsobjekt skulle gynnas av de aktuella åtgärdsförslagen. Inom områdena Livsmedelskontroll, Alkoholtillsyn och Plan- & Bygg finns också ett stort antal tillsynsobjekt och tillståndspliktiga verksamheter som skulle gynnas.

Kontaktuppgifter

LRF, Åsa Hill
010-18 44 544, asa.hill@lrf.se

LRF, Lars-Erik Lundkvist
070-372 98 40, lars.erik.lundkvist@lrf.se

Företagarna, Erik Östman
070-788 74 51, erik.ostman@foretagarna.se

17. Förbättra den kommunala regeltillämpningens påverkan på konkurrens på lika villkor, rättssäkerheten och på det politiska ansvarstagandet

Regelverk: Livsmedelslagen, Tobakslagen, Läkemedelslagen, Alkohollagen, Animaliska biproduktslagstiftningen och Förordningen om retursystem för plastflaskor och metallburkar

Mottagare: Finansdepartementet

Påverkan på företag idag

Tillämpningen av ovan nämnda lagar varierar kraftigt mellan kommunerna. Det resulterar bl.a. i att tillsyns- och tillståndsbeslut skiljer sig åt i lika fall beroende på var verksamheten är belägen. I förlängningen innebär variationen att konkurrens sker på olika villkor, att systemet upplevs som rättsosäkert på grund av oförutsebarheten i besluten samt en brist på politiskt ansvar på nationell nivå för lagarnas tillämpning.

Åtgärdsförslag

Vi behöver ett kommittédirektiv (en utredning) som tar sikte på ojämlikheten i den kommunala regeltillämpningen avseende lagarna och förordningarna ovan. Möjligen skulle kommittédirektivet breddas till att även omfatta andra lagrum där enhetlighet i regeltillämpningen är viktig och bedöms överordnad det kommunala självstyret. Utredningen skulle föreslå nödvändiga författningsförslag med fokus på att utjämna skillnaderna mellan kommuner.

Bedömning av åtgärdsförslagets effekter för företagen

Effekterna av förslagen, som först bör utredas, är att regler för att driva butik inom dagligvaruhandel blir mer förutsägbara, rättssäkra och enhetliga.

Kontaktuppgifter

Svensk Handel, Marie Enhörning
070-953 09 49, marie.enhorning@svenskhandel.se

18. Förenkla administration av tillstånd och tillsyn

Regelverk: De nationella regelverk som styr hur kommuner hanterar tillstånd, tillsyn och kontroll avseende företag; exempelvis: Serveringstillstånd, Bygglov, Livsmedelskontroll och Miljöfarlig verksamhet.

Mottagare: Riksdagen, Civilministern, Finansdepartementet, Sveriges Kommuner och Regioner

Påverkan på företag idag

Kontakter med kommuner om tillstånd, tillsyn och kontroll upplevs många gånger som en svår- genomtränglig och obegriplig djungel som en följd av företeelser som:

- Tillsynsavgifter tas ut utan att faktisk tillsyn sker.
- Avgifter och handläggningstider varierar mycket mellan olika kommuner.
- Bristande likformighet, det förekommer att de som har nära band med kommunala tjänstemän kan få lägre avgifter.
- Kommunala tillstånd handlar som regel om att implementera den lagstiftning som gäller i hela landet, det är då rimligt att ett kommunalt tillstånd eller licens ska kunna gälla över hela Sverige.

Åtgärdsförslag

Målet bör vara att införa principerna i Rättviksmodellen i alla kommuner såsom kort beskrivs nedan. En viktig mottagare är givetvis Sveriges Kommuner och Regioner men även riksdag och regering som bestämmer de generella ramverken bör säkerställa en likvärdighet kring avgifter och kostnader kopplade till tillstånd, tillsyn och licenser.

Rättviksmodellens skapare hänvisar till att det i Sverige finns cirka en miljon företag. Cirka 99,4 procent av dessa är småföretag, närmare 75 procent är rena enmansföretag. Dessa företagare möts av en byråkrati som består av 1 200 lagar, 2 200 förordningar, 8 100 föreskrifter och allmänna råd samt 94 000 000 blanketter.

Modellen bygger på insikten att ovan nämnda byråkrati inte är förenlig med den företagsamhet som finns i landet och som vi alla är beroende av. Modellens ambition är att skapa en hållbar samhällsutveckling, där hänsyn tas både till småföretagares vardag och till behovet av att kontrollera och säkerställa att verksamheterna drivs och fungerar som de ska.

"För att lyckas med det här har vi arbetat fram nya innovativa modeller. Modeller som syftar till att skapa en användarvänlighet för företagare som tar lagstiftningens intentioner på allvar. Vi har förändrat vårt sätt att ta ut avgifter, vårt sätt att kommunicera med småföretagare och vårt sätt att prata om hållbarhet."

Bedömning av åtgärdsförslagets effekter för företagen

Ett fullständigt genomförande leder till omfattande positiva effekter när det gäller lokalt företagsklimat och företagandets kostnader.

Kontaktuppgifter

Småföretagarnas Riksförbund, Sten Lindgren
070-495 37 23, sten.lindgren@smaforetagarna.se